

μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δὲν ἔπαυσαν ζητοῦντες νὰ κινήσωσι τὸν περιέγων, ὅστις ζῶντα τὸν ἔφερεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπίσαν.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι αἱ τοιαῦται ἀπορύτοις δὲν εἶναι τόσοι σπάνιοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅσον ἤθελεν εἰκάσει τις ἐκ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς τῶν παλαιῶν συγγραφέων. Οἱ ἔχοντες τὰ τοιαῦτα ἐλαττώματα ἐνωρεῖται ὅτι ἐφρόντιζον κατὰ πάντα τρόπον τὰ τὰ κρύπτωσι ἀπὸ τὰς ὄψεως τῶν ἀνθρώπων τοῦλάχιστον ὅσον τὸ ἐπέτρεπεν τὸ μέγεθος καὶ ἡ θέσις τῆς ἀπορύτου.

Εἶδομεν ὅτι καὶ τοῦ Τρουιλλάκου ἡ ἀνακάλυψις ἐγένετο κατὰ τύχην. Τὸ δὲ κέραν τῆς γυναικὸς τῆς ὁποίας δίδομεν κατωτέρω τὴν εἰκόνα, ἦτο δυσκολώτερον νὰ καλυφθῇ, ἐπειδὴ τὸ ἄκρον αὐτοῦ ἀντὶ νὰ στρέφεται πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς φέρεται πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐπιπροσθεῖ εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ἡ γυνὴ αὕτη ὠνομάζετο Κυριακὴ καὶ ἔζη πρό τινων χρόνων εἰς Παρίσιους· εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τεσσάρων ἐτῶν δὲν ἐροβήθη νὰ ὑποστῇ ἐργασίαν χειρουργικὴν διὰ ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ ἐτερογενεοῦς αὐτοῦ σώματος τὸ ὁποῖον καθ' ἡμέραν ἀπέβαινεν ὀχληρότερον.

Ἡ ἐγχείρησις γινομένη ὑπὸ χειρουργοῦ ἐπιδειξίον ἐπέτυχεν ἄριστα· ἡ εἰκὼν ἐλήφθη ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἀποκοπῇ τὸ κέραν ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦ. Ὅταν ἰδῇ τις τὸ παράδοξον μέγεθος τῆς ἐκρύψεως ταύτης θαυμάζει μανθάνων ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ ὄγκος ἐσχηματίσθη ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν. Ἐπειδὴ μέχρι τοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἐτους τὸ μέτωπον τῆς Κυριακῆς ἄλλο δὲν παρίστα εἰμὴ τὰς ρυτίδας τοῦ γήρατος. Ἀφοῦ ὅμως ἐφύη τὸ ἐτερογενές σῶμα εἰς τὸ μέτωπον, ὀλίγον ἔπειτα πολυλαχοῦ τοῦ δερματος ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἐκφύσεις· πληθὺς ἐφύησαν εἰς τὸ κυρτὸν μέρος τῶν χειρῶν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ ἦσαν ὀχληραὶ πολὺ, ἡ γραία ἐσυνεῖθισε νὰ τὰς κόπῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὥς κόπτομεν τοὺς ὄνυχας. Εἰς τὸ μέτωπόν της ἐφαίνετο ἡ ῥίζα καὶ δευτέρου κέρατος φανομένου· εἰς δὲ τὴν δεξιὰν παρεῖαν ἕτερον κέραν ἐτινάχθη καὶ ἐφθασε μήκος ἐν ἑα ἢ δέκα γραμμῶν.

Ἐπειδὴ τὰ ὄργανα τὰ ἐκκρίνοντα τὴν ὀστεώδη οὐσίαν τοῦ κέρατος καίενται βεβαίως εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸ κέραν ἦτο κινητὸν καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα τὸ τάνυσμα τὸ ὁποῖον εἶδε εἰς τὸ δερμα μετεποίησε τὸ ὑποκείμενον λεπτότατον κυψελῶδες ὕψωμα, εἰς ὕψωμα ἰσῶδες, καὶ τοιοῦτοτρόπως βαθμδὸν ἢ βῆσις τοῦ κέρατος ἐστερεώθη εἰς τὰ μετωπικὰ ὅστια. Τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς ζῶα, εἰς τὰ ὅποια τὸ κέραν εἶναι μέρος φυσικόν, ἀλλὰ πολλὴν ἀνωμαλίαν παριστάνον.

Τὰ κέρατα τῶν μηρυκαζομένων ζώων, οἷον βοῶν, ἀρνῶν, αἰγῶν, σύγκεινται ἐκ δύο χωριστῶν μερῶν, ἐκ τοῦ πυρῆνος ὅστις εἶναι ὀστεώδης οὐσία καὶ τοῦ φλοιοῦ ὅστις ἀνέκει εἰς τὴν φύσιν τῶν ὀνύχων, τῶν τριχῶν καὶ τῆς ἐπιδερμίδος. Καὶ ὁ μὲν πυρῆν εἶναι προέκτασις τοῦ μετωπικοῦ ὀστέου, ὁ δὲ φλοιὸς ὡς ὅλα τὰ ἐπιδερμικὰ προϊόντα εἶναι παράρτημα τοῦ δερματος. Προσέτι ὁ πυρῆν καὶ ὁ φλοιὸς αὐξοῦσι ταυτοχρόνως καὶ ἰσομοίρως καὶ ἂν τύχῃ τὸ ἕτερον νὰ ἐμποδισθῇ, παύει καὶ τὸ ἕτερον νὰ αὐξάνῃ· ὅπερ βλέπομεν εἰς ἄγρια τινα εἶδη ζώων· εἰς ἕνα τούτων ὁ πυρῆν τῶν θηλέων μένει ἐλάχιστος· ἐπίσης ἐλάχιστος μένει καὶ ὁ φλοιὸς· εἰς ἕνα δὲ πάλιν καὶ πυρῆν καὶ φλοιὸς συνεξημβλίσκονται ὁμοῦ· αἱ δὲ ἐξημβλώσεις αὗται ἢ εἶναι φυσικαὶ εἰς τὰ ζῶα, ἢ προέρχονται ἐκ τῆς τιθατσεύσεως καὶ συναθροπεύσεως αὐτῶν. Λόγου χάριν εἰς τὰ ἄγρια τῶν προβάτων, τὰ θήλεα φέρουσι μικρὰ κέρατα, εἰς πάντα δὲ τὰ συνανθρωπευμένα εἶδει τὰ θήλεα τῶν προβάτων στεροῦνται ὁλοτελῶς κέρατος.

Ἄλλ' ἂν καὶ εἴπομεν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πυρῆνος καὶ τοῦ φλοιοῦ τῶν κεράτων χωρεῖ συνάμα, ἀναφέρονται ὅμως καὶ ἐξαίρεσεις τοῦ κανόνος τούτου. Ἐκ τοῦ Αἰλιανοῦ μανθάνομεν ὅτι εἰς τοὺς κατ' αὐτὸν χρόνους ὑπῆρχον εἰς τινα παράλια τῆς ἐρυθρᾶς θάλασσης βόες ἔχοντες τὰ κέρατα εὐκίνητα ὡς τὰ ὦτα αὐτῶν. Βέβαια εἰς τὰ ζῶα ἐκεῖνα τὰ κέρατα ἦσαν προσκολλημένα ὄχι εἰς τὸ ὅστυον ἀλλ' εἰς τὸ δερμα, διότι ἐξημβλωθέντος καὶ μὴ ὑπάρχοντος ὀστείου πυρῆνος, ὁ φλοιὸς ὅμως ἐξηκολούθησε νὰ βλαστάνῃ καὶ ἐσχημάτισε τὰ κινητὰ κέρατα.

I. K.

Περὶ τῆς ὕλης ἐφ' ἧς ἔγραφον τὸ πάλαι.

Πρὶν ἐφεύρωσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν τέχνην τοῦ νὰ διαιωνίζωσι διὰ τῆς γραφῆς τὰ διάφορα ἀξιωματικὰ συμβεβηκότα, ἐφύτευον εἰς ἀνάμνησιν αὐτῶν δένδρα, ἡγερον ἀκατέργαστα θυσιαστήρια ἢ σωροὺς πετρῶν· καὶ αὐταὶ αἱ περιώνυμοι στήλαι τοῦ Ἡρακλέους, ἐνεκα τούτου ἔλαβον πιθανὸν τὴν ὀνομασίαν ταύτην. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους αἰῶνας ἔγραφον ἐπὶ πλίνθων, κεράμων καὶ ὀστράκων, καὶ ἐπὶ ἐπὶ λιθίνων πλακῶν, ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλακῶν μεταλλίνων, ἐλεφαντίνων φλοιῶν δένδρων καὶ φύλλων. Εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον εὐρίσκονται πολλὰ λείψανα ἐγγράφων τοιούτων ὁ ἀρ. 3478, ἐν τῇ Σλοανία βιβλιοθήκῃ εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ναβὸθ ἐπὶ φλοιοῦ ἐξ περίπου πῶδων μήκους καὶ κεκοσμημένου πλουσίως με χρυσόν.

δ αρ. 3207 εἶναι βίβλος Μεξικανικῶν Ἱερογλυφικῶν ἐπὶ φλοιῷ ζωγραφισμένων· ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ Παλαιογραφικῶν εὐρίσκονται διάφορα ἄλλα τοιαῦτα γράμματα· πολλὰ τούτων εἶναι ἐκ τῆς Μαλαβάρας καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ Ἀνατολικά χειρόγραφα εἶναι κυρίως ἐπὶ φύλλων. Διάφορα ἀντίγραφα βιβλίων γραμμένα ἐπὶ φύλλων φοῖνικος εὐρίσκονται εἰς πολλὰς ἐν Εὐρώπῃ συλλογὰς· εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἔλαβον ἐσχάτως βαβυλωνικοὺς κεράμους καὶ θρύμματα ἀγγείων, τὰ ὅποια οἱ βαβυλωνιοὶ μετεχειρίζοντο γράφοντες ἐπ' αὐτῶν συμβόλαια καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ἀφορῶντα τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ὑποθέσεις των ἐν γένει. Περὶ τῆς συνηθείας ταύτης γίνεται μνεῖα καὶ εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν.

Τὸ γράφειν ἀξιωματικῶς γεγονότα ἐπὶ σκληρῶν οὐσιῶν, παρετήρησεν εὐφυῶς τις, εἶναι τρόπον τινα ἐμβάλλειν λόγον εἰς πέτρας καὶ μέταλλα. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωβ ἀναφέρονται ὅτι ἔγραφον ἐπὶ πετρῶν καὶ λίθων καὶ ἐλατμάτων μολύβδου. Ὁ Μωϋσῆς ἐλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰς δέκα ἐντολὰς γεγραμμένας τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ δακτύλῳ, ἐπὶ δύο λιθίνων πλακῶν. Τοῦ Ἡσιόδου τὰ ἐπὶ ἐγγραφήσαν ἐπὶ μολύβδου· ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι τὸν μολύβδον μετεχειρίζοντο ὡς γραφικὴν ὕλην καὶ ἐτύλισσαν αὐτὸν κυλινδρικοῶς· ὁ Μοντφωσὼν (Montfaucon) ὁμιλεῖ περὶ ἐνὸς ἀρχαιοτάτου βιβλίου συνισταμένου ἐξ μολυβδίνων φύλλων, συνεχομένων ὅπισθεν διὰ σύρματος ἡραβδόσχης μολυβδίνης διερχομένης διὰ προσκολλημένων εἰς αὐτὰ μολυβδίνων δακτυλίων. Μετὰ ταῦτα ἔγραφον ἐπὶ χαλκοῦ· οἱ νόμοι τῆς Κρήτης ἦσαν γραμμένοι ἐπὶ χαλκίνων ἀββάκων. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἔκαμνον τὰς ἀκρας τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἐξ ὀρειχαλκοῦ· ὁ λόγος τοῦ Κλαυδιανοῦ, ἐγγραφένος εἰς χαλκοτεύκτους πλάκας, σώζεται ἔτι εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Λυὸν ἐν Γαλλίᾳ· εἰς τὰς ἐν Τυρρηνίᾳ γενομένας ἀνασκαφὰς εὐρέθησαν διάφοροι ὀρειχαλκίνοι πλάκες ἔχεισαι χαρακτῆρας Τυρρηνικοῦ· αἱ μεταξὺ Ῥωμαίων, Σπαρτιωτῶν καὶ Ἰουδαίων συνθῆσαι ἐγράφησαν ἐπὶ χαλκοῦ. Καὶ ἄλλαι [διάφοροι] οὐσιώδεις ὑποθέσεις, εἰς κτήσεις ἰδιοκτησιῶν κτλ. ἐγράφοντο, χάριν περισσοτέρας ἀσφαλείας ἐπὶ τοῦ μονίμου τούτου μετάλλου. Ἡ συνήθεια αὕτη ἀνεκαλύφθη ὅτι ἦτον ἐν χρήσει καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν· παραχωρητήριον ἰδιοκτησίας τινος εὐρέθη πλησίον τῆς Βεγκάλης γραμμένον ἐπὶ χαλκοῦ ἐνα αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ.

Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων τούτων ἐπινοήσεων πολλαὶ εἶναι χορδοειδεῖς καὶ ἄλλαι· οἱ ποιμενικὸν διάγοντες βίον ἔγραφον τὰ ἄσματα αὐτῶν διὰ ῥαρίων καὶ ἀκανθῶν ἐπὶ ἱμάντων δερματίνων, τοὺς ὁποίους ἐτύλισσαν περὶ τὴν ῥάβδον αὐτῶν. Οἱ Ἰσλανδοὶ ἐχάραττον τὰ ἱερογλυφικὰ γράμματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν τοίχων· καὶ ὁ Ὀλῶφ ὠκοδόμησε μεγάλην οἰκίαν, εἰς τὰ ἐπιφανῆ μέρη τῆς ὁποίας εἶχε διεχαραγμένην τὴν ἱστορίαν τῶν χρόνων αὐτοῦ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἔτι· ἄλλος δέ τις υπερβόρειος ἥρως διὰ νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων ἐχάραξεν αὐτὰ εἰς τὸν σκίμποδα καὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ· εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἀνοβέρας σώζονται δώδεκα ξύλινοι ἄββακες κηρωμένοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι γραμμένα τὰ ὀνόματα

ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὁδῶν· ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀνοβέρη διηρέθη κατὰ ὁδοὺς τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1423, ἐξαίγεται ὅτι οἱ πίνακες οὗτοι ὑπῆρχον πρὸ τοῦ 1423 Μ. Χ. ἔτους. Τοιαῦτα ξύλινα χειρόγραφα εὐρίσκονται καὶ εἰς ἄλλας δημοσίας συλλογὰς· ταῦτα δεικνύουσι πολλὰ περίεργον καὶ ἡμιθάρβωρον κοινωρίας καταστάσιν. Τὸ αὐτὸ ἀπαντᾷται καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβοῖς, οἵτινες, κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωάμεθ, ἔγραφον εἰς τὰς ὠμοπλάτας τῶν προβάτων δι' ἐγγειριδίου ἀξιοπερίεργα συμβάντα, δένοντες δὲ τὰ χρονικά των αὐτὰ ὁμοῦ διὰ χορδῆς τὰ ἐκρέμων εἰς τὰ οἰκητήρια αὐτῶν.

Οἱ νόμοι τῶν δώδεκα πινάκων τοὺς ὁποίους οἱ Ῥωμαῖοι ἠρανίσθησαν ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς νομοθεσίας ἐνεγράφησαν, μετὰ τὴν παραδοχὴν των, ἐπὶ χαλκοῦ· ἐχωνεύθησαν δὲ ὑπὸ κερανοῦ εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐπιστήσαντος, δι' ὃ ἐλυπήθη τὰ μέγιστα ὁ Αὐγουστος. Τὴν μέθεδον αὐτὴν τῆς γραφῆς μεταχειρίζομεθα καὶ τώρα δι' ἐπιγραφὰς, ἐπιτύμβια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῶν ὁποίων τὴν μνήμην προθέμεθα νὰ διαιωνίσωμεν.

Αἱ πρώτοι αὗται ἐφευρέσεις ὠδήγησαν τοὺς ἀρχαίους εἰς τὴν ἐπινόησιν τῶν ἐκ ξύλου πινακίδων. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κέδρος ἔχει, ὡς ἐκ τῆς πικρότητος αὐτοῦ ἀντιστηπτικὴν ἰδιότητα, κατεσκευάζον ἐκ τούτου θήκας καὶ κιβώτια διὰ νὰ φυλάττωσιν τὰ οὐσιωδέστερα ἔγγραφα· ἡ γνωστὴ φράσις τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, ὅτε ἤθελον νὰ ἐπαινέσωσιν ἕξοχον σύγγραμμα « ei cedro digna loculi » ὅτι ἦτον ἄξιον νὰ γραφῇ εἰς κέδρου, σημαίνει ἐλαῖον κέδρου, μὲ τὸ ὅποιον ἔχριον πολῦτιμα ἐπὶ περγαμνηνῆς χειρόγραφα, διὰ νὰ προσφυλάξωσιν αὐτὰ ἐκ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς σήψος.

Τὰς διὰ γραφὴν ὕλας ἐνέβαπτον εἰς πορφύραν καὶ ἐτίθον αὐτὰς διὰ κεδρίου· οἱ νόμοι τῶν αὐτοκρατόρων ἐδημοσιεύοντο ἐπὶ ξυλίνων πινάκων, ἀνθρακικῶ μολύβδῳ θαμμένων· ὅθεν τὸ τοῦ Ὁρατίου Leges incidere ligno· ἔγραφον ἔτι ἐπὶ κηροῦ, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δι' ὃν ἐπροτίμουν τὸν κέδρον τῶν ἄλλων ξύλων, τούτεστι ἕνεκα τῆς ἀδιαφθάρτου τοῦ κηροῦ φύσεως. Μετεχειρίζοντο γενικῶς τὸν κηρὸν διὰ τὴν γραφὴν τῶν διαθηκῶν· ὅθεν ὁ Ἰουβενάλης λέγει ceras implere capaces. Φύλλα κηροῦ λεπτὰ μετεχειρίζοντο ἔτι ἐπὶ τῶν ξυλίνων πινακίδων διὰ νὰ δύνανται εὐκολώτερον νὰ ἐξαλείφωσι τὰ γραφόμενα.

Ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ὕλης ἔγραφον διὰ γραφίδος σιδηρᾶς (stilus), ἡ μία ἀκρά αὐτῆς ἦτον ὀξεῖα διὰ νὰ χαρατῶσιν δι' αὐτῆς τὰ γράμματα, ἡ δὲ ἄλλη ἀμυδιεὶα καὶ στρογγυλοειδὴς διὰ νὰ ἐξαλείφωσι καὶ διορθώσωσι εὐκόλως τὰ γραφόμενα καὶ νὰ λειπίνωσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κηροῦ· ὅθεν ἡ φράσις *vertere stilum* (στρέφειν τὴν γραφίδα ἢ τὸ γραφίδον) σημαίνει ἐξαλείφειν, διαγράφειν καὶ ἐπομένως διορθώνειν. Γνωστὸν εἶναι τὸ γνωμικὸν *saepe stilum vertas*. (Horat. sat. 1. 10. 72. κτλ.)

Τὴν χρῆσιν τῶν γραφίδων τούτων ἀπηγόρευσαν ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι διότι πολλοὶ μεταχειρίζοντο αὐτὰ ὡς ἐγγειρίδια. Διδάσκαλός τις ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διὰ τῶν ἐκ κηρωμένων σανίδων βιβλίων καὶ τῶν ὀξέων σιδηρῶν γραφίδων αὐτῶν· ἀντὶ τούτων

μετεχειρίζοντο ἔπειτα κόκκαλα πτηνῶν ἢ ἄλλων ζώων ὥστε τὰ δι' αὐτῶν γινόμενα γραφύματα ὁμοιάζον γλυφάς. Ὅταν ἔγραφον ἐπὶ μαλακιωτέρας ὕλης μετεχειρίζοντο καλάμια καὶ δόνακας διατχισμένα εἰς τὴν ἄκρην ὡς τὰ παρ' ἡμῖν πετρά' τοιαῦτα μεταχειρίζονται ἔτι τὰ ἀνατολικὰ ἔθνη γράφοντα.

Ὁ Νωδὲ ἀναφέρει, ὅτι ὢν ἐν Ἰταλίᾳ περὶ τὸ 1642, εἶδε τινὰς τῶν κηρωμένων τούτων πινακίδων καὶ ἄλλα βιβλία ἐκ φλοιῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι ἀντὶ χαρτου' ὁ Ἀστλὴς λέγει, ὅτι οἱ Ἑλληνας καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐξηκολούθουν νὰ μεταχειρίζονται ἔτι κηρωτὰ ξυλόβιβλια πολὺ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ παπύρου, τῶν φύλλων καὶ τῆς τῶν δερμάτων χρήσεως· ἐκ τούτων ἀντέγραφον τὰ πρὸς ἰδίαν χρῆσιν συγγράμματα ὁρθῶς ἐπὶ περγαμνῆς· τὰ δὲ πρὸς πώλησιν ἢ διὰ βιβλιοθήκας ἀντέγραφον οἱ κατ' ἐπάγγελμα ἀντιγραφεῖς. Τινὰ τῶν ξυλίνων βιβλίων πρέπει νὰ ἦτον μεγάλη καὶ βαρέα, διότι εἰς τὸν Πλαῦτον, παρουσιάζεται μαθητὴς τις συνθλῶν διὰ τοῦ βιβλίου του τὴν κεφαλὴν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Κικέρωνα φαίνεται ὅτι οἱ κριτικοὶ συνήθιζον ἀναγινώσκοντες κήρινα χειρόγραφα νὰ σημειώ-
νωσι κακοζήλους ἢ σκοτεινὰς φράσεις κολλῶντες κόκκινον κηρίον παρ' αὐταῖς.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἔγραφον τὰ ψηφίσματα τῆς Γερουσίας αὐτῶν ἐπὶ ἐλεφαντίνου, τὸ ὁποῖον ἦτο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις σπάνιον καὶ ἀκριβὸν.

Ἡ κίσσῃς ἐχρηστίμευεν ὡς γραφικὴ ὕλη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, μετεχειρίζοντο αὐτὴν εἰς τὸ νὰ λειαινῶσι τὰς τραχύτητας τῆς περγαμνῆς καὶ νὰ ἐξύνωσι τοὺς καλάμους. Προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ γραφὴ ἐγένετο διὰ χρωματισμοῦ. Ὁ νεωτερισμὸς οὗτος τοῦ γράφειν ἐγένεεν ἀφορμὴ εἰς τὸ νὰ ἐφεύρουν ἄλλας ἐπιτηδεύ-
τερας διὰ νὰ γράφωσιν ἐπ' αὐτῶν ὕλας, αὗται δὲ ἦσαν οἱ λεπτοὶ δένδρων τινῶν καὶ φυτῶν φλοιοὶ καὶ ὑφάσματα· μετὰ ταῦτα δὲ κατεργασμένα ζῶων δέρματα, ὄνων κλ. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια τοῦ Ὀμήρου ἔγραψάν ποτε ἐπὶ δέρματος ὄρεως. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ πρῶτον παρεσκεύαζον πρὸς γραφὴν ἐπιτήδεια τὰ δέρματα εἰς τὴν Πέργαμον ὠνομάσθησαν ταῦτα Περγαμνὰ. Πολλοὶ δὲ δόκιμοι συγγραφεῖς ὀνομάζουσιν αὐτὰ μεμβράνας· αἱ περγαμνῆς ἦσαν διαφόριον χρωματισμένα· τινὲς ἦσαν λευκαί, ἄλλαι κίτριναι καὶ ἄλλαι πορφυραί. Ἐν Ῥώμῃ δὲν ἠγάπων τὸ λευκὸν χρῶμα καὶ διότι εὐκόλως ἐκηλιδούτο καὶ ἐρπαίνετο, καὶ διότι προσέβηκε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐγραφον συνήθως ἐπὶ ἰοειδοῦς ἢ πορφυρᾶς περγαμνῆς χρυσεῖς καὶ ἀργυρεῖς γράμματα· ἡ συνήθεια αὕτη διειρητή ἦν χρῆσι κατὰ τοὺς πρῶτους χρόνους τῆς ἐκκλησίας. Χειρόγραφα τοιαῦτα τῶν εὐαγγελιστῶν σώζονται ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ.

Ἀφοῦ οἱ Αἰγύπτιοι ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζονται πρὸς γραφὴν τὸν φλοιὸν τοῦ σιτοῦ παπύρου, ὑπερίσχυεν οὕτως πάσης ἄλλης ὕλης, ὡς ἀρμοδιώτερος ἐφύετο δὲ τὸ φυτὸν τοῦτο ἀρθῶς εἰς τὰς ὀχθὰς τοῦ Νείλου. Μετὰ τὸν ὀγδοὺν δὲ αἰῶνα μετεχειρίζοντο ἀντὶ παπύρου τὴν περγαμνὴν.

Οἱ Κινέζοι κατασκευάζουσι τὸν χάρτιν αὐτῶν

ἐκ σπρικου. Ἡ χρῆσις τοῦ χάρτου ἦτον παρὰ τινι ἔθνεσιν ἀρχαιότατη. Πρὶν εἰσaxθῆ χρήσεως τῆς περγαμνῆς καὶ τοῦ παπύρου παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις μετεχειρίζοντο τὸν μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ ξύλου τῶν δένδρων λεπτὸν ὕμεινα, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζον biber, ἐκ τοῦ ὁποῖου ὠνομάσθη παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ βιβλίον biber, κτλ. ἐκ δὲ τοῦ παπύρου ὠνομάσθη παρὰ τοῖς εὐρωπαίοις τισι ἔθνεσι καὶ τὸ νῦν χαρτίον.

Τὸ παλαιοὶ ἀντὶ νὰ πύσσωσι τὴν ὕλην ἐφ' ἧς ἔγραφον ἐτίλυσαν αὐτὴν κιλυνδρικῶς, ὅθεν καὶ ὁ τόμος ὠνομάσθη volumen, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν κιλυνδρῶν αὐτῶν. Τὰ βιβλία ἔθετον καθέτως εἰς τὰς βιβλιοθήκας καὶ ἐφαίνοντο ὡς μικροὶ κίονες. Ἐσημειῶνον ἔξωθεν τὰ τοῦ βιβλίου ἐρυθρογράφοις ἐπιγραφεῖς. Ἐκώσμου δὲ αὐτὰ πλουσίως χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ πολυτίμοις ἐνίοτε λίθοις.

Περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ χάρτου, παπύρου κτλ. κτλ. θέλομεν ἄλλοτε ἀναφέρει τὰ δέοντα.

Τρόποι χαιρετισμοῦ, καὶ φιλοφρονησεις φιλικαὶ παρὰ διαφόροις ἔθνεσι.

Διὰ πολλῶν τρόπων χαιρετῶνται οἱ ἄνθρωποι συν-
απαντῶμενοι διαφερόντων παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι· ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ τρόποι ὑπάγονται εἰς δύο εἴδη, εἰς προφορικοὺς καὶ χειρονομικούς. Φαίνονται παράξενοι εἰς ἓν ἔθνος οἱ τρόποι τοῦ χαιρετᾶν τοῦ ἄλλου, καὶ ἕκαστον νομίζει ὅτι αὐτὸ μεταχειρίζεται τοὺς λογικωτέρους. Οἱ Γερμανοὶ π. χ. γελῶσι βλέποντες τοὺς Εὐρωπαίους ἀποκαλύπτοντας καὶ κλίνοντας τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον ἀνωτέρου των τινός. Οἱ παρὰ τὰς Φιλιππινὰς νήσους Ἰσλαγδοὶ ἐπιλαμβάνονται τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν ὁποῖον χαιρετῶσι, καὶ τρίβουσι δι' αὐτῆς τὸ πρόσωπόν των. Οἱ Λαπλανδοὶ ἐγγίζουσι τὴν ῥίνα των εἰς ἐκείνην τοῦ χαιρετουμένου. Ὁ Δαμιέρος λέγει ὅτι εἰς τὴν νέαν Γουινέαν εὐχαριστοῦνται νὰ βάλλωσι φύλλα δένδρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, ὅπερ εἶναι σύμβολον φιλίας καὶ εἰρήνης παρ' αὐτοῖς.

Ἄλλοι τρόποι χαιρετισμοῦ εἶναι μάλλον ἐπαχθεῖς· ἀπαιτεῖται νὰ γυμνασθῇ τις ἀρκετὰ διὰ φανὴ εὐγενῆς εἰς νῆσον τοῦ Πορθμοῦ τῆς Σόνης. Ὁ Χούιμανν λέγει ὅτι ἐχαιρετῆθη ἐκεῖ διὰ τοῦ ἐξῆς ἀκόσμου καὶ ἀλοκτοῦ τρόπου· ἐσήκωσαν τὸν ἀριστερόν αὐτοῦ πόδα, καὶ περάσαντες αὐτὸν ἐλαφρὰ διὰ τοῦ δεξιῦ σκέλους ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπόν του. Οἱ τῶν Φιλιππινῶν ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν δεξιὸν σκέλον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ χαιρετῶσι διὰ πολλὰ συμπεπλεγμένα θέσεως τοῦ σώματος· κυρτώνουσι τὸ σῶμα πολὺ χαμηλὰ, θέτουσι τὰς χεῖρας εἰς τὰς παρειάς των καὶ ὑψώνουσιν εἰς τὸν ἀέρα συγχρόνως τὸν ἓνα πόδα κεκλιμένον ἔχοντες τὸ γόνυ.

Ὁ Αἰθίοψ λαμβάνει ἐκ τῆς ἄκρας τοῦ ἐνδύματος τοῦ ἄλλου καὶ δίνει αὐτὸ περὶ τὴν σφύρην αὐτοῦ εἰς τὸν ὅσον ὥστε ἀφίνει τὸν φ'λον του ἡμίγυμνον· ἡ συνήθεια